

Teofil Siudy

Mariologia z Tarnowa

Salvatoris Mater 2/1, 304-307

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W Tarnowskim BIBLOSIE w serii «Academica» ukazało się kolejne opracowanie z zakresu mariologii* (w roku 1993 wydano tam mariologię ks. Stanisława Budzika zatytułowaną *Maryja w tajemnicy Chrystusa i Kościoła*). Praca składa się z dwóch części. Pierwsza część nosząca tytuł *Maryja w pamięci Kościoła*, autorstwa ks. Janusza Królikowskiego, jest zarysem historii mariologii wraz z antologią tekstów mariologicznych. Część druga zatytułowana *Matka Zbawiciela* stanowi systematyczny wykład mariologii opracowany przez ś.p. ks. Kazimierza Kupca poszerzony o konferencje mariologiczne tegoż autora prezentujące aspekt ekumeniczny mariologii i maryjne nauczanie Jana Pawła II zawarte w encyklice *Redemptoris Mater*. Tekst został przepracowany i uzupełniony przez J. Królikowskiego.

Na szczególną uwagę zasługuje pierwsza część omawianego opracowania, zwłaszcza że dotąd nie mieliśmy rodzimego studium historii mariologii. Można żywić nadzieję, że na naszym rynku wydawniczym ukaze się w niedługim czasie polski przekład pracy Jaroslava Pelikana *Mary Through the Centuries. Her Place in the History of Culture* (Wydawnictwo ZNAK wydało w roku

Ks. Teofil Siudy

Mariologia z Tarnowa

SALVATORIS MATER
2(2000) nr 1; 304-307

1993 opracowanie historii chrystologii tegoż autora: *Jezus przez wieki*). Obecnie zaś czytając opracowanie J. Królikowskiego, możemy śledzić *rozwój głównych wątków mariologicznych i następujących w nich przekształceń, zmierzających do pogłębienia misterium Maryi i Jej obecności w Kościele* (s.13) - począwszy od nowotestamentowego zapisu biblijnego dotyczącego Matki Pana, a kończąc na mariologii dwudziestowiecznej. Z tego historycznego kontekstu wyłączone zostały, zaprezentowane w osobnym rozdziale, wypowiedzi Urzędu Nauczycielskiego Kościoła (obszerniej potraktowane zostało nauczanie ostatniego Soboru i Jana Pawła II, a w innym rozdziale Autor zaprezentował syntezę mariologiczną zawartą w *Katechizmie Kościoła Katolickiego*). To wyłączenie, wbrew pozorom, okazuje się być zabiegiem mało uzasadnionym, gdyż odrywa magisterialne sformułowania prawd maryjnych od właściwego im kontekstu *wiary ludu Bożego*, którego znaczenie tak mocno zostało podkreślone przez papieży ogłaszających dogmaty Niepokalanego Poczęcia i Wniebowzięcia. Również dogmat Dziewictwa Maryi, związany tylko z papieżem Marcinem I, zatracza właściwy mu

rozwój głównych wątków mariologicznych i następujących w nich przekształceń, zmierzających do pogłębienia misterium Maryi i Jej obecności w Kościele (s.13) - począwszy od nowotestamentowego zapisu biblijnego dotyczącego Matki Pana, a kończąc na mariologii dwudziestowiecznej. Z tego historycznego kontekstu wyłączone zostały, zaprezentowane w osobnym rozdziale, wypowiedzi Urzędu Nauczycielskiego Kościoła (obszerniej potraktowane zostało nauczanie ostatniego Soboru i Jana Pawła II, a w innym rozdziale Autor zaprezentował syntezę mariologiczną zawartą w *Katechizmie Kościoła Katolickiego*). To wyłączenie, wbrew pozorom, okazuje się być zabiegiem mało uzasadnionym, gdyż odrywa magisterialne sformułowania prawd maryjnych od właściwego im kontekstu *wiary ludu Bożego*, którego znaczenie tak mocno zostało podkreślone przez papieży ogłaszających dogmaty Niepokalanego Poczęcia i Wniebowzięcia. Również dogmat Dziewictwa Maryi, związany tylko z papieżem Marcinem I, zatracza właściwy mu

* J. KRÓLIKOWSKI, *Maryja w pamięci Kościoła. Mariologia. Część I*, BIBLOS, Tarnów 1999, ss. 346 ; J. KRÓLIKOWSKI, K. KUPIEC, *Matka Zbawiciela. Mariologia. Część II*, BIBLOS, Tarnów 2000, ss. 260.

charakter dogmatu z powszechnego nauczania. Zamieszczona w pracy prezentacja cennej książki o. Raniero Cantalamessa *Maryja zwierniactwem dla Kościoła* (którą polski czytelnik otrzymał w przekładzie dokonany własnie przez J. Królikowskiego), jakkolwiek potraktowana jako dodatek, wydaje się również nie sprzyjać jednolitości i ciągłości tego historycznego opracowania. Pomimo wspomnianych braków (zasadniczo bardziej natury formalnej), Autor prezentowanej książki niewątpliwie przybliży czytelnikowi drogi rozwoju przez wieki (często skomplikowanej) maryjnej prawdy objawionej. To spojrzenie w głąb historii, które uzupełnia odpowiednio dobrana literatura obcojęzyczna i polska, umożliwia w końcu zarówno Autorowi, jak i czytelnikowi dokonanie właściwej oceny pogłębianego spojrzenia na Dziewicę Maryję, które przyniósł Sobór Watykański II, a także nauczanie papieskie Jana Pawła II.

Uzupełnieniem omawianego tomu są maryjne teksty źródłowe, do których Autor nawiązuje i odsyła czytelnika przedkładając poszczególne etapy wydobywania i prezentacji maryjnej prawdy przez wieki Tradycji. Teksty te, w liczbie 38, rozpoczyna maryjne świadectwo św. Justyna, a kończy dokument Kongregacji Wychowania Katolickiego: *Maryja Dziewica w formacji intelektualnej i duchowej*. Należy podkreślić, że 14 spośród tych tekstów to własne przekłady J. Królikowskiego, a wśród nich także tekst ósmego rozdziału Konstytucji *Lumen gentium*. Zamieszczone teksty stanowią wybór głosu Tradycji. Nie jest to jednak wybór w pełni reprezentatywny. Odczuwa się bowiem brak świadectw drugiego, *wschodniego płuca* Tradycji, a także tekstów protestanckich (wyjątek w tym względzie stanowi fragment *Komentarza do Magnificat* Marcina Lutera). Aby zatem poszerzyć tę maryjną «pamięć Kościoła», a wydaje się to być konieczne, czytelnik powinien sięgnąć do wielotomowego niepokalanowskiego wydania *Tekstów o Matce Bożej* (dotychczas ukazało się już 8 tomów). Wydaje się przy tym, że wskazanym było dołączenie do przedstawionego przez ks. Królikowskiego wyboru tekstów źródłowych jakiegoś «spisu treści» wspomnianych źródeł z Niepokalanowa.

Pomimo tych braków należy stwierdzić, że pierwsza część «tarnowskiej mariologii» w wydaniu J. Królikowskiego stanowi interesującą propozycję w tym zakresie. Zasluguje ona na to, by polecić ją studentom teologii, duszpasterzom, a także tym wszystkim, którzy pragną, aby ich pobożność maryjna w większym stopniu wyrazała ze zdrowej Tradycji Kościoła.

Doceniając wartość pierwszej części, z zainteresowaniem oczekiwaliśmy na drugą część tarnowskiego wydania mariologii – syste-

matyczny wykład o Matce Pana. I tutaj spotkał nas niewątpliwy zawód. Nie otrzymaliśmy bowiem dalszego ciągu oryginalnego opracowania dokonanego przez Królikowskiego, ale przepracowany i uzupełniony skrypt do mariologii Kazimierza Kupca. Z zachowanej struktury tego opracowania, a także samej jego treści, łatwo wynioskować, że jego Autor oparł się zasadniczo na «zarysie mariologii» Luigi Melottiego, włoskiego salezjanina (szkoda jednak, że czytelnik tego tomu mariologii nie znajdzie nigdzie informacji na ten temat). Ukazały się dwa kolejne wydania tej pracy, z których drugie zostało przez Autora poszerzone. Osobiście dokonałem polskiego przekładu tych dwu wydań, a mianowicie: *Maryja i Jej misja macierzyńska. Zarys teologii maryjnej*, Kraków 1983 oraz *Maryja, Matka żyjących. Zarys mariologii*, Niepokalanów 1993.

Matka Zbawiciela w swej zasadniczej części zatytułowanej *Systematyczne ujęcie nauki o Maryi* to skrót mariologii Melottiego. Autor zrezygnował z wielu cytatów źródłowych, które można znaleźć w opracowaniu włoskiego teologa, ograniczając się jedynie do odnośników do ósmego rozdziału Konstytucji *Lumen gentium*. Zbyt skrótowo też w tym systematycznym wykładzie zostało potraktowane przez Autora zagadnienie *Maryja w tajemnicy Kościoła*, a zwłaszcza sprawa kultu maryjnego. Zagadnienia te zaś, jak wiadomo, po *Lumen gentium* i *Marialis cultus* zasługują na szczególną uwagę i dowartościowanie. Włoskie opracowanie nie zostało też w tej części uzupełnione o prezentację wykładu Jana Pawła II zawartego w encyklice *Redemptoris Mater*, której nie było jeszcze w momencie pisania przez Melottiego mariologii. Czytelnik znajdzie jednak ten wykład w *Matce Zbawiciela*, ale dopiero w ostatniej części książki w postaci dwóch konferencji na temat tej encykliki (1. Ku trzeciemu milenium z Matką Odkupiciela, 2. Maryja w życiu Kościoła pielgrzymującego. Wokół encykliki Jana Pawła II *Redemptoris Mater*). Przy czym należy zaznaczyć, że treść pierwszej z tych konferencji – krótszej, prawie w całości została powtórzona w drugiej – dłuższej. Rodzi się zatem w tym miejscu pytanie o sens zamieszczenia w książce obydwu tych konferencji. W tekstach dołączonych do zasadniczego opracowania można też znaleźć swego rodzaju rekompensatę ekumenicznego profilu książki Melottiego, który włoski teolog osiągnął głównie poprzez cytowanie prac autorów prawosławnych i pro-testanckich. Rekompensatę stanowią kolejne dwie konferencje skupione wokół maryjnego wykładu Konstytucji *Lumen gentium* i Encykliki *Redemptoris Mater* (1. Aktualna sytuacja mariologii w aspekcie ekumenicznym, 2. Maryja – Matka jedności w świetle współczesnego nauczania Kościoła).

Tak więc druga część prezentowanej mariologii – *Matka Zbawiciela* nie stanowi ostatecznie nowego, oryginalnego opracowania tego traktatu teologicznego. J. Królikowski wspomina we wstępie do tej części, że pilne potrzeby dydaktyczne zadecydowały, iż zrezygnował z opracowywania zamierzonej wcześniej mariologii (s. 19). Stało się to niewątpliwie ze szkodą dla omawianego tu wydania mariologii. Nadal zatem czekamy na w pełni rodzime opracowanie tego traktatu.